

Metodiskais materiāls
vides pieejamības nodrošināšanā
publiskās ēkās un ārējā vidē pēc
universālā dizaina principiem

Apvienības "Apeirons" UD bibliotēka

Šis materiāls izdots ar Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Latvijas valsts finansiālu atbalstu.

Par materiāla saturu atbild Invalīdu un viņu draugu apvienība "Apeirons"

Sabiedrības integrācijas
fonds

Metodiskais materiāls

vides pieejamības nodrošināšanā

publiskās ēkās un ārējā vidē pēc

universālā dizaina principiem

SATURS

Ievads	3
Universālā Dizaina 7 principi	5
UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN REDZE	8
UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN DZIRDE UN RUNA	8
UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN ĶERMEŅA FUNKCIJA	9
UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN ROKAS FUNKCIJA	10
UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN PLAUKSTAS FUNKCIJA	11
UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN MOBILITĀTE	12
Autostāvvietas	14
Gājēju ietves	15
Krustojumi drošības salīņas un luksofori	16
Ielas aprīkojums	17
Ārējie pandusi	18
Pakāpieni ārpusē	19
Ārējās margas	19
Ieejas	20
Ieejas durvis	21
Vējtveris	22
Vestibils	22
Pārvietošanās	23
Gaiteni	24

Iekšējās durvis	24
Virsmas segums	26
Iekšējie pandusi	26
Pakāpieni iekšējā vidē	27
Iekšējās margas	28
Pasažieru lifti	29
Vertikālie pacēlāji	30
Diagonālie pacēlāji	31
Tualetes	32
Dušas	34
Letes un informācijas punkti	35
Apkalpošanas kases (izņemot veikalus)	35
Veikalu apkalpošanas kases	35
Publiskās piekļuves iekārtas	36
Informācija un norādes	37
Trauksmes signāli, slēdži un vadības paneļi	38
Apgaismojums	38
Akustika	39
Ēku un ārējās vides uzturēšana	40
Evakuācijas izejas	42
Dabas takas un piknika vietas	43
Pārvietošanās vadlīniju sistēma neredzīgām personām	44

IEVADS

Universālais dizains ir salīdzinoši jauns jēdziens, kas pamazām ienāk arī Latvijas sabiedrībā. Universālais dizains ir jēdziens, kas prasa ne tikai noteiktu normu ievērošanu, bet arī attieksmes, domāšanas maiņu. Tas nozīmē, ka vairāk ir jādomā par savu klientu. Par cilvēku. Vienalga vai tas ir kāda pakalpojuma saņēmējs, veikala vai kafējnīcas apmeklētājs vai vienkāršs sabiedriskās telpas lietotājs. Tātad jādomā par mērķi, kam domāts pakalpojums, prece vai arī vide, kuru mēs veidojam.

Šajā materiālā piedāvājam jums metodiku, kas palīdzēs labāk novērtēt kādu konkrētu objektu un saprast pieejamas vides pamatnepieciešamības, kā arī palīdzēs saprast Universālā dizaina pamatprincipus. Esam apkopojuši gan teorētiskus skatījumus, gan arī praktiskus pētījumus un izstrādājuši novērtēšanas metodiku.

Universālais dizains attīstās ne tikai Latvijā, bet arī visā pasaulē. Ir dažādas pieejas, skaidrojumi un risinājumi, tomēr pats galvenais, kas jāatceras ikvienam profesionālim ir tas, ka, ja Tu nezini kā rīkoties un vai risinājums būs labs un atbilstošs, vienmēr pakonsultējies.

Projekta "Universālais dizains nākotnei" ietvaros apvienībā Apeirons esam uzkrājuši ārkārtīgi lielu pieredzi un izveidojuši sabiedrisko pieejamas vides ekspertu tīklu. Ikvienam ir iespēja saņemt konsultāciju, atrast interesantu risinājumu un veidot drošu, patikamu un pieejamu vidi

Ceram, ka šis materiāls palīdzēs ne tikai būvniecības speciālistiem, bet arī studentiem, nevalstisko organizāciju pārstāvjiem un, protams, lielai daļai valsts ierēdniecības, novērtējot savu pieejamību un pieņemot atbilstošus lēmumus.

Ivars Balodis

Apvienības APEIRONS valdes priekšsēdētājs

UNIVERSĀLĀ DIZAINA SEPTIŅI PRINCIPI

PIRMAIS PRINCIPS: Ērta lietošana ikvienam

Dizains ir noderīgs un pārdodams cilvēkiem ar atšķirīgām spējām.

Nodrošina vienu un to pašu lietošanas līdzekli visiem lietotājiem: identisku, kad vien iespējams; līdzvērtīgu, kad nav iespējams.

Izvairās no kādu lietotāju segregācijas vai nosodīšanas.

Paredz, ka privātums, aizsardzība un drošība ir vienādi pieejama visiem lietotājiem.

Padara dizainu pievilcīgu visiem lietotājiem.

OTRAIS PRINCIPS: Daudzveidīga izmantošana

Dizains ir pielāgots plašam individuālo spēju spektram.

Nodrošina izmantojamo metožu izvēli.

Piekļuve un lietošana ir pielāgota labročiem un kreīļiem.

Sekmē lietotāja rūpīgumu un precizitāti.

Nodrošina pielāgošanos lietotāja tempam.

TREŠAIS PRINCIPS: Viegli izprotams pielietojums

Dizaina izmantošana ir viegli saprotama, neatkarīgi no lietotāja pieredzes, zināšanām, valodas iemaņām vai pašreizējā koncentrēšanās līmeņa.

Novērš nevajadzīgu sarežģītību.

Ir savienojams ar lietotāja cerībām un intuīciju.

Ir pielāgots plašam rakstītprasmes un valodas iemaņu spektram.

Sistematizē informāciju atbilstoši tās svarīgumam.

Nodrošina efektīvu un nepārprotamu pielietojumu vai izmantošanu un atgriezenisko saiti uzdevuma izpildes laikā un pēc tās.

CETURTAIS PRINCIPS: Viegli uztverama informācija

Dizains efektīvi novada nepieciešamo informāciju līdz lietotājam, neatkarīgi no apkārtējās vides vai lietotāja sensoriskajām spējām.

Izmanto dažādus veidus (tēlojošu, mutvārdu, taustāmu), lai sniegtu būtisku informāciju.

Līdz maksimumam palielina būtiskas informācijas salasāmību jeb precizitāti.

Rada atšķirību elementiem ar metodēm, kuras ir iespējams aprakstīt (piemēram, atvieglot instrukciju vai virziena norādījumu došanu).

Nodrošina savietojamību ar dažādām metodēm vai ierīcēm, ko izmanto cilvēki ar sensoriem traucējumiem.

PIEKTAIS PRINCIPS: Samazināta iespēja kļūdīties

Dizains līdz minimumam samazina riskus un nejaušu vai netīšu darbību nelabvēlīgās sekas.

Sistematizē elementus, lai līdz minimumam samazinātu riskus un kļūdas: visvairāk lietotie elementi, vispieejamākie elementi; izslēgtie, atsevišķie vai aizsargātie riskantie elementi.

Nodrošina brīdinājumus par riskiem un kļūdām.

Nodrošina pazīmes, kas izslēdz iespēju kļūdīties.

Neatbalsta neapzinātu rīcību uzdevumos, kas prasa modrību un piesardzību.

SESTAIS PRINCIPS: Minimāla fiziskā piepūle

Dizainu ir iespējams izmantot lietderīgi un ērti, un nogurums ir minimāls.

Ļauj lietotājam saglabāt neitrālu ķermeņa stāvokli.

Ekspluatācijai nepieciešams mērens spēku patēriņš.

Līdz minimumam samazina atkārtoto darbības.

Līdz minimuma samazina ilgstošu fizisku piepūli.

SEPTĪTAIS PRINCIPS: Kustībai un lietošanai atbilstošs izmērs un telpa

Pieejas, aizsniegšanas, manipulācijas un lietošanas vajadzībām tiek nodrošināts atbilstošs izmērs un telpa, neatkarīgi no lietotāja ķermeņa izmēra, pozas vai mobilitātes.

Jebkura sēdoša vai stāvoša lietotāja vajadzībām nodrošina skaidru redzes līniju uz būtiskiem elementiem.

Jebkura sēdoša vai stāvoša lietotāja vajadzībām padara visu priekšmetu aizsniegšanu ērtu.

Pielāgo izmaiņas atbilstoši plaukstas izmēram un satvērienu.

Nodrošina atbilstošu telpu palīgierīču vai personāla palīdzības izmantošanai.

Katrs no mums ir unikāls ar savu vecumu, spējām, dotībām un izvēli. Izpratnei par cilvēces daudzveidību ir ļoti svarīga nozīme lietderīga dizaina radīšanā. Lai veiksmīgi pielietotu universālā dizaina (UD) principus, ir nepieciešams izprast, kā cilvēka spējas mainās atkarībā no vecuma, nespējas, vides vai apstākļiem.

Cilvēka spējas var klasificēt šādās kategorijās - redze, dzirde un runa, ķermeņa funkcija, rokas funkcija, plaukstas funkcija, un mobilitāte. Turpmāk uzzināsim, kā pārmaiņas katrā no šīm jomām ietekmē dizaina lietojamību, cilvēku tipus, kuri būs iespējamie dizaina lietotāji un veidus, kā pārbaudīt produktu vai vidi, lai novērtētu to plašas lietošanas iespējas.

UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN REDZE

Ja jums nav redzes traucējumu, apsveriet, kā jūs rīkotos šādos apstākļos.

Mēģiniet lasīt grāmatu pludmalē bez saulesbrillēm, pēc iznākšanas no kinoteātra atrast ceļu spilgtā dienasgaismā vai vadīt automašīnu pret sauli. Jūs pieredzēsiet žilbinošas gaismas ierobežojošo ietekmi. Mēģiniet ievietot atslēgu savu parādes durvju atslēgas caurumā tumsā, lasīt detalizētu ceļa karti savā automašīnā naktī vai atrast gaismas slēdzi tumšā istabā. Jūs izprātīsiet nepietiekamas gaismas izraisītos ierobežojumus.

Kad esat apmaldījies un meklējat konkrētu ceļa zīmi, visas ceļa zīmes var likties mazas un grūti atrodamas. Tas kļūst vēl grūtāk, ja jūsu brilles vai automašīnas aizsargstikls ir pamatīgi notraipīts? Cik grūti būtu atrast zīmi, ja jūs nespētu kustināt kaklu, izmantotu tikai vienu aci vai raudzītos uz pasauli caur kartona cauruli?

Iepriekš aprakstītās situācijas var likt ikvienam kļūdīties, samazināt ātrumu, griezties pēc palīdzības vai izvairīties pat no vienkāršiem uzdevumiem, jo redzes noslogojums, uz laiku vai pastāvīgi, ir pārāk liels.

Novērtējiet dizaina lietderīgumu redzes vajadzībām, atbildot uz turpmākajiem jautājumiem. Vai dizains joprojām ir lietojams un drošs, ja ...

- ▶ skatāties uz to ļoti vājā apgaismojumā?
- ▶ skatāties uz to ļoti spilgtā apgaismojumā?
- ▶ skatāties uz to no daudz tuvākas vai tālākas distances nekā paredzēts?
- ▶ varat to redzēt vienīgi melnbaltu?
- ▶ skatāties uz to caur cauruli?
- ▶ skatāties uz to ar vienu aizvērtu aci?
- ▶ skatāties uz to, izmantojot tikai perifēro (sānu) redzi.

UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN DZIRDE UN RUNA

Ja jums nav dzirdes traucējumu, apsveriet, kā jūs rīkotos šādos apstākļos.

Vai esat kādreiz centies automašīnas vadīšanas laikā, kurā ieslēgts radio, noteikt vietu, no kuras atskan trauksmes signāls? Vai iesnu izraisīts deguna aizsprostojums, it īpaši tad, ja lidojat lidmašīnā, kādreiz jums radījis īslaicīgus dzirdes, runas vai pat līdzsvara traucējumus?

Mēģiniet sniegt virziena norādījumus kādam, kurš atrodas satiksmes un cilvēku noslogotas ielas pretējā pusē. Vienlaikus klausieties mūziku, izmantojot austiņas, un

centieties ievērot mutiskus norādījumus. Vēstījuma liela daļa var tikt pazaudēta vai pārprasta uz apkārtējā skaņas fona.

Ja kādreiz esat radiotelefonu vai mobilo telefonu lietojis automašīnā, tirdzniecības centrā vai lidostā, tad esat piedzīvojis situāciju, kad mēģinājāt uzturēt sarunu apkārtējā fona troksnī un citos apstākļos, kas novērsa jūsu uzmanību. Bez tam, pārraides mainīgā kvalitāte sazināšanās gaitā bieži rada pārklāšanās kļūdas vai traucējumus pārraidē, kurus veicina citas apkārtējās sarunas.

Iepriekš aprakstītās situācijas var likt ikvienam palaist garām svarīgu informāciju, atkārtot ziņas un vēstījumus, paļauties uz citu maņu izmantošanu vai vienkārši atzīt situāciju par bezcerīgu, jo dzirdes noslogojums, uz laiku vai pastāvīgi, ir pārāk liels.

Novērtējiet dizaina lietderīgumu dzirdes vajadzībām, atbildot uz turpmākajiem jautājumiem. Vai dizains joprojām ir lietojams un drošs, ja ...

- ▶ lietojat to trokšņainā vidē?
- ▶ lietojat to ar vienu aizbāztu ausi?
- ▶ lietojat to ar abām aizbāztām ausīm?
- ▶ ignorējat burtu c, ch, s, sh, f un z izrunai atbilstošās skaņas.

UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN ĶERMEŅA FUNKCIJA

Ja ar jūsu ķermeni fiziski viss ir kārtībā, apsveriet, kā jūs rīkotos šādos apstākļos.

Iedomājieties sevi strādājam krēslā, kuram trūkst viena skriņķa. Līdz ar katru pozas maiņu, iespējams, tiks zaudēts līdzsvars. Tas ietekmēs koncentrēšanos un produktivitāti un, iespējams, tiks izvairīties no ķermeņa stāvokļa maiņas.

Mēģiniet strādāt, sēžot krēslā ar taisnu atzveltni, ar muguru stīgi piespiestu krēsla atzveltni un pēdām uz grīdas. Saglabājiet šo stāvokli, negriežoties un neliecieties, kad mēģiniet atrast materiālus uz galda, lietot telefonu un veikt citus vienkāršus ikdienas uzdevumus. Ierobežojumi attiecībā uz sasniedzamību, redzeslauku un mobilitāti padara vienkāršus uzdevumus grūtākus un galu galā rada nogurumu un sāpes kustību amplitūdas ierobežojuma rezultātā.

Iespējams, ka jums ir nācies nest īpaši smagu priekšmetu augšup vai lejup pa kāpnēm. Pievienotā svara dēļ bija grūtāk saglabāt līdzsvaru, un priekšmets, iespējams, traucēja jums izmantot kāpņu margas atbalstam vai pat saskatīt pakāpienus jums priekšā.

Atsauciet atmiņā pēdējo reizi, kad slimojāt ar gripu. Pat visvienkāršākie uzdevumi bija nogurdinoši, un bija grūti uz kaut ko koncentrēties pārāk ilgi. Piecelšanās no gultas

vai krēsla prasīja jums vairākas liekas sekundes, lai apskaidrotu prātu un saglabātu līdzsvaru. Ja lietojāt kādus medikamentus, šīs sekas varēja būt vēl krasāk izteiktas un atturēt jūs pat no mēģinājuma veikt citus uzdevumus, piemēram, vadīt automašīnu.

Apsveriet grūtības, kādas radītu smaga vingrinājuma izpilde ļoti karstā vasaras dienā.

Katrā no iepriekš aprakstītajām situācijām uzdevumu izpildes prasības var zināmā mērā pārsniegt cilvēka spējas, padarot uzdevumu neērtu, nepatīkamu, nogurdinošu, bīstamu vai neiespējamu.

Novērtējiet dizaina lietderīgumu ķermeņa funkcijas vajadzībām, atbildot uz turpmākajiem jautājumiem. Vai dizains joprojām ir lietojams un drošs, ja ...

- ▶ trūkst elpas?
- ▶ bieži jāapstājas atpūsties?
- ▶ kaut ko lietojot ir nepieciešams uz tā atbalstīties?
- ▶ nav iespējams locīties, saliekties vai pagriezties viduklī?
- ▶ ir iespējams to lietot vienīgi sēdus stāvoklī?
- ▶ nav iespējams pagriezt galvu?
- ▶ jums piemīt jutīgums pret putekļiem, izgarojumiem, dūmiem vai ķīmiskām vielām.

UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN ROKAS FUNKCIJA

Ja jūsu rokām nav funkcionālu traucējumu, apsveriet, kā jūs rīkotos šādos apstākļos.

Padomājiet par priekšmetiem, pēc kuriem jūs regulāri sniežaties, kurus ceļat un nesat. Daži parasti saimniecības produkti sver vairāk nekā varētu iedomāties. Paka, kurā ietilpst sešas 400 g metāla bundžas, un papīra paka (500 loksnes) katra sver vairāk nekā 2,2 kg. 4 l piena vai 4 l sulas sver apmēram 3,6 kg katrs, un mazgāšanas līdzekļa iepakojums sver katra līdz 9 kg. Vai jūs varētu pārvietot šos produktus tikai ar vienas rokas palīdzību? Kā jūs tos varētu satvert un pacelt, ja nespētu iztaisnot rokas, lai sniegtos uz priekšu, uz augšu vai uz leju?

Kā būtu ar citiem ikdienišķiem uzdevumiem, piemēram, automašīnas vadīšanu, ēdiena gatavošanu, ēšanu, kafijas dzeršanu vai loga atvēršanu? Atcerieties pēdējo reizi, kad piedzīvojāt sāpes plecā vai elkonī. Kā tās ietekmēja šo parasto uzdevumu veikšanu? Kā tiktu ierobežots jūsu spēks un kustības, ja jūs pastāvīgi nēsātu 1,3 kg smagumus uz katras plaukstas pamatnes locītavas.

Katrā no iepriekš aprakstītajām situācijām uzdevumu izpildes prasības var zināmā mērā pārsniegt cilvēka spējas, padarot uzdevumu neērtu, nepatīkamu, nogurdinošu, bīstamu vai neiespējamu.

Novērtējiet dizaina lietderīgumu rokas funkcijas vajadzībām, atbildot uz sekojošiem jautājumiem. Vai dizains joprojām ir lietojams un drošs, ja ...

- ▶ katra plaukstas pamatnes locītava tiek noslogota ar 1,3 kg smagumiem?
- ▶ elkoņi tiek piespiesti ķermenim?
- ▶ tiek lietota vienīgi nedominējošā roka.

UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN PLAUKSTAS FUNKCIJA

Ja jūsu plaukstām nav funkcionālu traucējumu, apsveriet, kā jūs rīkotos šādos apstākļos.

Apsveriet, cik lielā mērā jūs esat atkarīgs no abu plaukstu lietošanas. Mēģiniet tikai ar vienas plaukstas palīdzību iesist naglu, aizsiet kurpi vai piezvanīt pa telefonu. Automašīnas vadīšanas laikā mēģiniet lietot mobilo telefonu.

Mēģiniet pagriezt apaļu durvju rokturi ar elļainām vai slapjām plaukstām vai nesot saiņus.

Mēģiniet lietot vienīgi nedominējošo plaukstu, lai veiktu ar precizitāti saistītus uzdevumus, piemēram, griešanu ar šķērēm, pārtikas produktu griešanu vai skūšanos. Mēģiniet šos uzdevumus veikt ar cimdiem rokās.

Iespējams, ka jums ir bijusi īslaicīgi savainota plauksta, kas ierobežoja jūsu spēju atvērt burku, saspiest zobu pastas tūbiņu, rīkoties ar krānu vai turēt kafijas tasi.

Katrā no iepriekš aprakstītajām situācijām uzdevumu izpildes prasības var zināmā mērā pārsniegt cilvēka spējas, padarot uzdevumu neērtu, nepatīkamu, nogurdinošu, bīstamu vai neiespējamu.

Novērtējiet dizaina lietderīgumu plaukstas funkcijas vajadzībām, atbildot uz turpmākajiem jautājumiem. Vai dizains ir tikpat lietojams un drošs, ja ...

- ▶ ir uzvilkti cimdi?
- ▶ jebkādas kustības tiek atkārtotas ne biežāk kā trīs reizes minūtē?
- ▶ plaukstu pamatnes locītavas netiek saliektas vai sagrieztas?
- ▶ tiek lietota tikai viena plauksta?
- ▶ tiek lietota vienīgi nedominējošās plaukstas dūre?
- ▶ pieliktais spēks nepārsniedz mazā pirkstiņa spēku?

UNIVERSĀLAIS DIZAINS UN MOBILITĀTE

Ja jūsu kājām nav funkcionālu traucējumu, apsveriet, kā jūs rīkotos šādos apstākļos.

Apsveriet iespēju vadīt automašīnu bez kāju palīdzības. Kā bez kājāmiešanas būtu iespējams nokļūt darbā? Vai darba veikšana būtu iespējama bez ceļšanās no sēdus stāvokļa? Un kas notiktu, ja ceļā būtu kāpnēs?

Apsveriet grūtības, kādas sagādātu līdzsvara saglabāšana, ejot vai stāvot lidmašīnā, vilciena vagonā vai autobusā. Iztēlojieties, kā jūs justos, ja ar šīm grūtībām nāktos saskarties pat uz stabila pamata.

Atcerieties pēdējo reizi, kad nogājāt lielu attālumu vai kāpāt augšā pa garām kāpnēm, un kā nogurums ietekmēja jūsu stabilitāti. Vai kāpiena beigās biežāk lietojāt margas? Apsveriet, cik piesardzīgi izmantojat kāpnēs, kas ūdens vai ledus ietekmē kļuvušas slidenas, un cik bīstama ir līdzsvara zaudēšana uz kāpnēm.

Pievērsiet uzmanību tam, cik dažādi iet cilvēki pa dažādām virsmām. Zāle, ietve, grantēts celiņš, grīdsega un flīzēta grīda prasa atšķirīgu gaitu, lai saglabātu līdzsvaru un izvairītos no pakļupšanas vai paslīdēšanas. Virsmu negaidītu izmaiņu rezultātā var gadīties pakrist.

Ja jums kādreiz ir gadījies savainot kāju un lietot kruķus, jūs zināt, cik liels papildus laiks un piepūle nepieciešama attālumu pārvarēšanai, it īpaši tad, ja pa ceļam ir kāpnēs, virpuļdurvis vai slidenas grīdas.

Iespējams, ka esat arī sapratis, cik liela nozīme ir telpai kājas pacelšanā vai iztaisnošanā, vai manevrēšanā ar riteņkrēsli. Atvēršanās gaitā jūs sapratāt, cik nozīmīgas atbalstam ir atbalsta margas un robustas virsmas.

Katrā no iepriekš aprakstītajām situācijām uzdevumu izpildes prasības var zināmā mērā pārsniegt cilvēka spējas, padarot uzdevumu neērtu, nepatīkamu, nogurdinošu, bīstamu vai neiespējamu.

Novērtējiet dizaina lietderīgumu mobilitātes vajadzībām, atbildot uz turpmākajiem jautājumiem. Vai dizains ir tikpat lietojams un drošs, ja ...

- ▶ nespējat saskatīt grīdas virsmu?
- ▶ nespējat pacelt nevienu kāju?
- ▶ valkājat divas atšķirīgas kurpes (atšķirīgs papēžu augstums un zoļu izturīgums pret nodilumu)?
- ▶ lietojat spieķi?
- ▶ lietojat kruķus?

- ▶ lietojat riteņkrēsli?
- ▶ nespējat piecelties no sēdus stāvokļa?

Tālākajās lapas pusēs atradīsiet metodisko materiālu ēku elementu un to iekārtojuma novērtēšanai, balstoties uz vides pieejamības prasībām pēc universālā dizaina principiem. Elementi metodikā izkārtoti secīgi ēkas novērtēšanas principiem.

Sekojošie pārbaudes jautājumi veidoti kā papildu palīgs, lai palīdzētu Jums veikt jau funkcionējošas ēkas un tās apkārtējās vides vispārēju auditu, vai arī lai pārbaudītu iespējamās nepilnības jaunceļamas ēkas projektā.

Svarīgi zināt, ka novērtēšanās metodikā izmatots "luksofora" princips, kur:

obligāta likumdošanas un/vai LBN prasība

vides pieejamības nepieciešamība pēc būtības

universālā dizaina labā prakse

Veiksmi Jūsu darbā!

Autostāvvietas

- ❗ Vai ir nodrošinātas stāvvietas automašīnām, kuras izmanto cilvēki ar invaliditāti?
- ❗ Vai attiecība starp invalīdu stāvvietām un pārējām ir pietiekoša? Invalīdu stāvvietu skaits vismaz 5% no kopējā stāvvietu skaita vai vismaz viena. (Atkarīgs no pašvaldību saistošajiem noteikumiem)
- 👍 Vai pie iebraukšanas autostāvvietā ir norādes uz personu ar invaliditāti autostāvvietām?
- 👍 Vai personu ar invaliditāti autostāvvietā ir pietiekami tuvu ēkas galvenajai ieejai?
- 👍 Vai daudzstāvu autostāvvietās personu ar invaliditāti autostāvvietas ir galvenās ieejas un izejas līmenī?
- 👍 Vai personu ar invaliditāti autostāvvietā atrodas pietiekami tuvu galvenajai ieejai vai alternatīvai ieejai, kas pieejama personām, kas izmanto riteņkrēslu? Ieteicamais attālums no autostāvvietas līdz ieejai ne vairāk kā 25m.
- ❗ Vai personu ar invaliditāti autostāvvietas izmēri ir 3500mm x 5000mm?
- ❗ Vai automašīnas durvis var pilnībā atvērt, lai ļautu vadītājam vai pasažierim pārsēties riteņkrēslā, kas novietots blakus automašīnai? Vai izkāpšanas zona ir 1000mm platumā?
- ❗ Vai ir pietiekami daudz vietas, lai atvērtu un izmantotu automašīnas bagāžnieku? Vai bagāžnieka atvēršanas zona ir 1000mm platumā?
- ❗ Vai autostāvvietas segums ir gluds, līdzens un attīrīts no akmeņiem?
- ❗ Vai ceļš no autostāvvietas līdz ēkai ir pieejams ar pazeminātu ietves apmali un ar atbilstošiem pamanāmiem brīdinājumiem?
- 👍 Vai autostāvvietas ceļa apgaismojums ir atbilstošs?
- 👍 Vai autostāvvietas biļešu un kontroles ieejas aparātu augstums no zemes ir ne augstāks kā 800mm - 1300mm?
- ❗ Vai personu ar invaliditāti autostāvvietas ir apzīmētas gan ar vertikālo, gan horizontālo ceļu apzīmējumu?
- 👍 Vai ir izveidotas secīgas norādes no autostāvvietas līdz ieejai ēkā?
- ❗ Vai ir izveidota pieejama piekļuve riteņkrēslu lietotājiem no brauktuves uz gājēju ietvi (panduss vai bez līmeņu maiņas)?

Gājēju ietves

- 👍 Vai ietves un ceļu segums līdz galvenajai ieejai (vai citai pieejamai ieejai), un ietvju segums no norādītās autostāvvietas līdz ieejai vai līdz citām galvenajām ietvēm ir bez lielām līmeņu maiņām?
- ❗ Vietās, kur virsmas dabīgais kāpums ir starp 1:20 (5%) un 1:12 (8%), ir pieejami atpūtas laukumi vismaz ik pēc 6m vai uz 10m gara slīpuma vismaz viens atpūtas laukums?
- ❗ Vietās, kur dabīgais kāpums ir lielāks kā 1:12 (8%), ir izveidots panduss, kura kāpums ir ne lielāks kā 1:12 (8%)?
- ❗ Vai ietvei ir atbilstošs šķērskritums, ne lielāks kā 1:33 (3%)?
- ❗ Vai ietve ir pietiekami plata, ne šaurāka par 1200mm?
- 👍 Vai ir gājēju pārejas?
- 👍 Vai ir pieejami soliņi uz gājēju ietvēm slīpās un garās distancēs?
- 🌟 Vai ir norādes, kas atvieglo orientēšanos?
- ❗ Vai norādes ir atbilstoša izmēra un kontrastē uz norādes pamata fona? (skatīt sadaļu „Informācija un norādes”)
- 🌟 Vai norādes novietotas atbilstošā augstumā, ne augstāk kā 2200mm?
- 🌟 Vai brauktuves daļa ir skaidri atdalīta no gājēju ietves?
- ❗ Vai ietves segums ir atbilstošs un veidots no cieta, līdzena, jebkuros laikapstākļos neslidena materiāla?
- 👍 Vai izmantota atšķirīga virsmas struktūra un ir pietiekoša skaņas atšķirība ietves segumam, kas palīdz orientēties neredzīgām personām?
- ❗ Vai ietves savienojuma mezgli (akas, notekas, ceļa seguma maiņa u.c.) ir kvalitatīvi un vienā līmenī?
- 👍 Vai ir skaidri pamanāma robeža starp ietvi un brauktuvi?
- ❗ Vai lietus notekūdens kanāla, kas šķērso gājēju ietvi, forma nerada pakļūšanas iespēju?
- 👍 Vai apstādījumi izmantoti kā orientēšanās palīgs un novirza no šķēršļiem?

- Vai apstādījumi tiek kopti un ir apgriezti?
- Vai ietves un šķēršļi ir atbilstoši apgaismoti?
- Vai apgaismojums izgaismo nepieciešamo ietves laukumu un tā novietojuma augstums un leņķis nežilbina?
- Vai pie šķēršļiem, kas augstāki par 450mm ir margas 1000mm augstumā vai, kur tas nav iespējams (dzelzceļa peroni, laivu piestātnes, u.c.) izveidota taktiāla brīdinoša josla, kas iestrādāta ietves segumā vismaz 300mm platumā?
- Vai pirms kāpnēm uz ielas un pirms gājēju tuneļiem ir izveidota brīdinoša taktiāla josla vismaz 300mm platumā.
- Vai kāpnes un pandusi ir aprīkoti ar margām divos augstumos 700mm un 900mm.
- Vai margas sākas un turpinās pirms un pēc kāpņu un pandusa laida vismaz 300mm garumā?
- Vai ir marķēti katra kāpņu laida pirmais un pēdējais pakāpiens ar kontrastējošu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) krāsu?
- Vai šķēršļi gar ēkām (pagrabstāva gaismas šahtas, kāpnes pie ēkas u.c.) ir pamanāmi un norobežoti ar margām vai taktiālu brīdinošu joslu vismaz 300mm platumā?

Krustojumi drošības saliņas un luksofori

(Skatīt arī sadaļu “Pārvietošanās vadlīniju sistēma neredzīgām personām”)

- Vai krustojumos gājēju pārejas veidotas perpendikulāri ietves apmalei?
- Vai gājēju maršruti un pārejas ir brīvas no šķēršļiem (apgaismes, reklāmas stabi, atkritumu urnas u.c.)?
- Vai gājēju pārejai, vietā, kur paredzēts šķērsot brauktuvi, ir izveidots panduss, kas savienojumā ar brauktuvi veido nulles līmeni un ir vismaz 1800mm platumā?
- Vai gājēju pāreja ir pietiekami apgaismota diennakts tumšajā laikā?
- Vai uz gājēju pārejas nav lietūs savākšanas kolektora režģis?
- Vai stipra lietūs un sniega kušanas laikā gājēju pārējās neveidojas peļķes?
- Vai gājēju pārejas sākumā iestrādāts atšķirīga reljefa un krāsas brīdinoša josla vismaz 300 mm platumā un visas gājēju ietves platumā?

- Vai ielu krustojumos uzstādītie luksofori aprīkoti ar skaņas signālu, signāla pogu un taktiālu norādēm par braucamās daļas joslu skaitu un transportlīdzekļu braukšanas virzienu?
- Vai kārbas ar signāla pogu un taktiālu norādēm augšējā mala ir 1200mm augstumā no zemes?
- Vai kārba ar signālpogu un taktiālu norādēm kontrastē uz apkārtējā fona?
- Vai ielu luksoforu brīdinošie signāli dzirdami ielas abās pusēs?
- Vai, šķērsojot gājēju pāreju, neredzīga persona spēj orientēties pēc pretējā ielas pusē uzstādītā skaņas signāla aicinājuma?
- Vai skaņas signāli ir atšķirīgi atkarībā no luksoforā degošās gaismas?
- Vai skaņas skaļums atkarībā no satiksmes intensitātes automātiski kļūst skaļāks vai klusāks?
- Vai drošības saliņa ir vienā līmenī ar brauktuvi?
- Vai drošības saliņa ir vismaz 1800mm platumā un 1200 mm garumā?

Ielas aprīkojums

- Vai gājēju ietve ir skaidri norādīta un labi izplānota?
- Vai ceļa norādes veidotas izmantojot gan teksta, gan toņu kontrastu?
- Vai novērsti šķēršļi un kavēkļi?
- Vai ceļazīmes, luksofori, apgaismes stabi u.c. novietoti ārpus gājēju ietves vai, ja tas nav iespējams, pēc iespējas tuvāk ietves malai?
- Vai gājēju ietve ir pietiekamā platumā, ne šaurāka par 1200mm?
- Vai vietās, kur šķēršļi atrodas zemāk nekā 2100mm no ietves, ir izveidots pasargājošs un brīdinošs aprīkojums (kāpņu laidī, ieslīpi stabi un sienas, reklāmas stendi)?
- Vai automašīnu un gājēju plūsmas norobežojošie stabi, hidranti, soli, atkritumu tvertnes, apstādījumu kastes, kas atrodas uz ietves, ir vismaz 1000mm augsti un kontrastē ar apkārtējo vidi?
- Vai automašīnu un gājēju plūsmas norobežojošie stabi, hidranti, soli, atkritumu tvertnes, apstādījumu kastes nav savienotas ar ķēdēm, virvēm vai trosēm?

- Vai ceļazīmju stabi, luksofori un cits ielas aprīkojums vizuāli kontrastē apkārtējā vidē?
- Vai ceļa stabi un kolonnas ir aprīkoti ar kontrastainām (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) lentām 300mm un 1500mm augstumā no ietves un ir vismaz 100mm platas?
- Vai ir pieejami soliņi garās un slīpās distancēs?
- Vai velosipēdu novietnes atrodas nost no gājēju ceļa un ir attiecīgi izceltas?

Ārējie pandusi

- Vai ir pieejams alternatīvs iekļūšanas veids, ja pandusa kopējā līmeņu starpība ir lielāka par 3000 mm? (Alternatīvs iekļūšanas veids ir lifts vai vertikālais pacēlājs.)
- Vai panduss ir viegli pamanāms un ir norādes par tā atrašanās vietu?
- Vai panduss ir pietiekamā platumā vismaz 1200 mm visa pandusa garumā?
- Vai pandusa slīpums nav lielāks par 1:12 (8%)
- Vai pandusa sākumā un beigās ir pietiekams manevrēšanas laukums 1500mm diametrā, un tas neatrodas durvju vēršanas zonā?
- Vai atpūtas laukums ir vismaz 1100mm garš un vai tie veidoti ne retāk kā ik pēc 6m vai uz 10m vismaz viens?
- Ja uzbrauktuves beigas nav redzamas, vai ir pieejami lielāki atpūtas laukumi vismaz 1800mm platumā? (Lai ir iespēja samainīties diviem riteņkrēslu lietotājiem.)
- Vai maksimālais pandusa šķērskritums nepārsniedz 1:33 (3%) slīpumu?
- Vai gar pandusa un apgriešanās laukuma ārējām malām ir margas divos augstumos - 700mm un 900mm?
- Vai pandusa segums ir veidots no cieta, līdzena un jebkuros laikapstākļos neslidoša materiāla?
- Vai pandusa sākums un beigas vizuāli kontrastē ar pandusa virsmas segumu?
- Vai apgaismojums ir atbilstošs, tas izgaismo nepieciešamo pandusa laukumu un tā novietojuma augstums un leņķis nežilbina?

Pakāpieni ārpusē

- Vai ir marķēti katra kāpņu laida pirmais un pēdējais pakāpiens ar kontrastējošu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) krāsu?
- Vai ir loģisks un konsekvents kāpņu izvietoējums, kur vienā kāpņu laidā visi pakāpieni ir vienādi un nemainās kāpienu dimensijas?
- Vai pakāpieni ir pietiekami augsti un visi vienā garumā? Pakāpiena augstums ir no 120mm-180mm un pakāpiena platumā un divu augstumu summai jābūt no 600mm-630mm.
- Vai kāpņu posma kāpums ir atbilstošs un ne lielāks kā 1:2 (50%)?
- Vai kāpņu laidā ir ne mazāk par 3 un ne vairāk par 18 pakāpieniem?
- Vai kāpņu platums ir atbilstošs būves funkcijai?
- Vai kāpņu starplaukumi ir vismaz 1100mm gari un tie neatrodas veramo durvju zonā?
- Vai kāpņu starplaukumos, kur kāpnes maina virzienu, nav pakāpieni?
- Vai pakāpienu un kāpņu starplaukuma virsmas segums ir ciets, līdzens un no jebkuros laikapstākļos neslidoša materiāla?
- Vai ir taktila brīdinoša josla katra kāpņu laida sākumā un beigās visā kāpņu platumā?
- Vai kāpņu margas iezīmē kāpņu laida sākumu un beigas un ir vienā slīpumā ar kāpņu laida slīpumu?
- Vai apgaismojums ir atbilstošs, tas izgaismo nepieciešamo pakāpienu laukumu, tā novietojuma augstums un leņķis nežilbina un nerada ēnu no kāpnēm?
- Vai kāpnes, kuru platums ir lielāks par 3100mm, ir sadalītas joslās, kur vienas joslas platums nav lielāks par 2000mm?

Ārējās margas

- Vai margu/lentera augstums ir nemainīgs visā tā garumā attiecībā pret ietves segumu? (Seko līmeņa maiņām.)
- Vai kāpņu un pandusu abās pusēs ir margas/lenteri?
- Vai margu lenteri/lenteri ir divos augstumos - 700mm un 900mm?

- Vai margu lenteru/lenteru diametrs nepārsniedz 40mm?
- Vai margas turpinās gar pandusu, pakāpieniem un atpūtas kāpņu laukumos?
- Vai margas sākas un turpinās 300mm pirms un pēc kāpnēm un pandusa?
- Vai margas ir viegli satveramas un sniedz atbalstu plaukstai, ir apaļas un 40 mm diametrā?
- Vai margu lenteri galos ir savienoti savā starpā, lai izvairītos no apgēriba aizķeršanās un iespējamām traumām?
- Vai margas vizuāli kontrastē uz apkārtējā fona?

Ieejas

- Vai galvenā ieeja ir viegli pamanāma un skaidri kontrastē ar ēkas fasādi?
- Vai ir nepārprotama ieejas atrašanās vieta?
- Vai informācija par riteņkrēslu lietotājiem pieejamu ieeju ir skaidri norādīta pie galvenās ieejas?
- Vai norādēs izmantoti starptautiski atpazīstami simboli?
- Vai visas ieejas ir viegli pamanāmas?
- Vai atbalsta margas ir skaidri pamanāmas?
- Vai tiek nodrošināta aukstā gaisa aizkavēšana ieplūšanai ēkā (vējtveris, gaisa aizkars u.c.)?
- Vai ir brīdinājumi par durvju vēršanās virzienu?
- Vai durvju atvēršanas mehānisms atrodas pieejamā vietā (rokturis, elektroniski nolasāma identifikācijas karšu sistēma, durvju atvēršanas slēdzis, namrunis u.c.)?
- Vai durvju atvēršanas mehānisms ērti izmantojams cilvēkiem ar redzes un dzirdes traucējumiem, kā arī personām, kuras nerunā?
- Vai elektroniski nolasāmu identifikācijas karšu sistēmu var izmantot cilvēki sensoriem un mobilitātes traucējumiem?
- Vai karšu nolasītājs nav augstāks par 1100mm?
- Vai ir izveidota riteņkrēslu lietotājiem piemērota ieeja, ja galvenā ieeja tiek nodrošināta ar elektronisko ieejas kontroles sistēmu (turniketū)?

Ieejas durvis

- Vai ieejas durvis atveras vismaz 90 grādu leņķī un ir pietiekamā platumā kur durvju vērtnes platums ir 900mm un tās izmantojamas ikvienam lietotājam?
- Vai durvīm, kas veras uz sevi, pirms durvīm ir nodrošināts manevrēšanas laukums 1500mm diametrā?
- Vai pirms durvīm, kas veras uz sevi, ir nodrošināts manevrēšanas laukums 1500mm diametrā?
- Vai sliekšņi pie ieejas durvīm nepārsniedz 20mm augstumu un tie nav ar asām kantēm?
- Vai stikla durvīm ir vizuāli marķējumi?
- Vai marķējumi ir necaurspīdīgi?
- Vai marķējumi izvietoti 1500mm un 300mm augstumos, vismaz 100mm platās joslās ar 50% aizpildījumu?
- Vai skaidri nosakāmas bezrāmja stikla durvju malas?
- Vai durvju furnitūra vizuāli kontrastē ar durvīm?
- Vai rokturis ir viegli satverams un lietojams?
- Vai durvju furnitūra ir aizsniedzama ikvienam lietotājam?
- Vai pašizvēršanās mehānisma durvju atvēršanas smagums samazināts līdz minimumam un nepārsniedz 1,5 kg?
- Vai durvju atvēršanas mehānisms atrodas pieejamā vietā (rokturis, elektroniski nolasāma identifikācijas karšu sistēma, durvju atvēršanas slēdzis, namrunis u.c.)?
- Vai identifikācijas karšu sistēmu var izmantot cilvēki ar sensoriem un mobilitātes traucējumiem?
- Vai karšu nolasītājs neatrodas augstāks par 1100mm no zemes?
- Vai atvēršanas mehānisms kontrastē ar apkārtējo fonu?
- Vai durvis atvērtas pietiekamu laika posmu, ļaujot iekļūt cilvēkiem, kuri pārvietojas lēni?
- Vai abpusēji veramas durvis aprīkotas ar vizuāliem brīdinājumiem?

- Vai abpusēji veramām durvīm ir pretšūpošanās mehānisms?
- Vai automātiskajām durvīm ir sistēma, kas nodrošina durvju apstāšanos brīdī, kad cilvēks šķērso durvju aili?
- Vai strāvas pārrāvuma gadījumā durvis var atvērt manuāli vai tās paliek atvērtas?
- Vai virpuļdurvīm blakus atrodas durvis, kas nav šaurākas par 900mm un kas nav aizslēgtas virpuļdurvju darbošanās laikā?

Vējtveris

- Vai telpa ir pārredzama un tajā viegli orientēties?
- Vai vienu durvju vēršanās zona nesakrīt ar otru durvju vēršanās zonu?
- Vai ir adaptīvs apgaismojums?
- Vai apgaismojums, ienākot telpā, nerada krasu kontrastu starp iepriekšējās telpas apgaismojuma intensitāti?
- Vai halles ieejas durvis atbilst tiem pašiem kritērijiem kā ieejas durvis?
- Vai paklājs pie durvīm ir blīva auduma un piestiprināts pie grīdas?
- Vai paklājs ir vismaz 1000mm plats?
- Vai vējtvera izmēri ir vismaz 2200mm garumā un 1150mm platumā?

Vestibils

- Vai telpa ir pārredzama un tajā viegli orientēties?
- Vai vestibila gaitēņa efektīvais platums ir vismaz 1500mm?
- Vai ceļš no ieejas durvīm/vējtvera ir loģisks, skaidrs un bez šķēršļiem (ugunsdzēsāmie aparāti, soli, telpaugi, galdiņi)?
- Vai vestibila grīdas segumā iestrādāti kontrastējoši elementi, kas ļauj vieglāk orientēties telpā? (Durvju atrašanās vieta, kur virzās gaitenis, vai ir stiklotas sienas u.c.)
- Vai vestibilā ir atbilstošs manevrēšanas laukums, kas pārredzamā vietā ir vismaz 1800mm plats?
- Vai vestibila grīdas segumā iestrādāti kontrastējoši elementi, kas ļauj vieglāk orientēties telpā? (Durvju atrašanās vieta, kur virzās gaitenis, vai ir stiklotas sienas u.c.)

- Vai norādes par reģistrācijas, tualetes, kāpņu un lifta atrašanās vietu, kas izvietotas pie sienas, ir skaidras, kontrastējošas (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša), atrodas 1300mm – 1800mm augstumā un to burtu augstums nav mazāks par 40mm?
- Vai norādes, kas izvietotas pie griestiem, atrodas ne augstāk kā 2200mm no zemes un to burtu augstums nav mazāks par 100mm?
- Vai ir paredzēta vieta pie letes, kur cilvēks var apsēsties vai piebraukt ar riteņkrēslu, un šajā vietā lete nav augstāka par 850mm?
- Vai rindas regulētāju tablo ir ar pietiekošu kontrastu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) un vai tie novietoti brīvi pieejama vietā 1300mm-1800mm augstumā?
- Vai vestibilā pie reģistrācijas letes ierīkota akustiskā cilpa?
- Vai vestibilā ir laba skaņas izolācija (izolēti trokšņi no ārtelpas un citām blakus esošām telpām)?
- Vai sēdvietu rindā paredzēta vieta riteņkrēslam?
- Vai sēdvietām ir atzveltnes un roku balsts?
- Vai vestibils ir pietiekoši apgaismots?
- Ja vestibilā ir publiskais telefons, vai tas ir piemērots ikvienam lietotājam? (skatīt sadaļu „Publiskās piekļuves iekārtas”)

Pārvietošanās

- Vai pārvietošanās ceļi/gaitēņi ir skaidri norādīti?
- Vai vestibila grīdas segumā iestrādāti kontrastējoši elementi, kas ļauj vieglāk orientēties telpā? (Durvju atrašanās vieta, kur virzās gaitenis, vai ir stiklotas sienas u.c.)
- Vai gaitēņi ir pieņemamā platumā?
- Vai gaitēņa efektīvais platums ir vismaz 1500mm?
- Vai pārvietošanās ceļš norādīts, izmantojot kontrastējošu seguma apdari un tekstūru?
- Vai durvju ailes, durvis, soli, kolonnas ir viegli pamanāmi un kontrastē uz apkārtējā fona?
- Vai krāsu kombinācija pastiprina vizuālo kontrastu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?
- Vai ir pietiekams apgaismojums?

Gaiteni

- ! Vai gaiteņa efektīvais platums ir vismaz 1500mm?
- ! Vai gaiteni ir bez šķēršļiem?
- ! Vai ir manevrēšanas laukumi cilvēkiem riteņkrēslā?
- ! Vai manevrēšanas laukums pārredzamā vietā ir vismaz 1800mm plats?
- ☆ Vai radiatori un ugunsdzēsāmie aparāti izvietoti sienas padziļinājumos?
- ! Vai radiatori un uguns dzēsāmie aparāti nožogoti ar kontrastējošas krāsas margām, ja nav izvietotas padziļinājumos?
- ☆ Vai durvis, kas veras uz āru un tiek regulāri izmantotas, izbūvētas nišā?
- ! Vai vienu durvju vēršanās zona nesakrīt ar citu durvju vēršanās zonu?
- ! Vai gaitenī veidotie pandusi ir ar atbilstošu slīpumu no 1:20 (5%) līdz 1:12 (8%)?
- ! Vai pandusi, kuru slīpums ir 1:12 (8%), ir aprīkoti ar lenteriem divos augstumos 700mm un 900mm?
- ! Vai pandusa sākums un beigas ir marķēti ar kontrastējošu krāsu (tumšs uz gaiša/ gaišs uz tumša)?
- ! Vai telpu priekštelpas izmēri ir vismaz 2200mm garumā un 1500mm platumā?
- ! Vai dabīgais un mākslīgais apgaismojums krīt tā, lai izvairītos no spilgta apgaismojuma un ēnām?
- ☆ Vai gaiteņu logi aprīkoti ar žalūzijām, kas aiztur no spilgtiem saules stariem?

Iekšējās durvis

- ! Vai durvis ir absolūti nepieciešamas drošības un funkcionalitātes nodrošināšanai?
- ! Vai ieejas durvis atveras vismaz 90 grādu leņķī un ir pietiekamā platumā, kur durvju vērtnes platums ir 900mm un tās izmantojamas ikvienam lietotājam?
- ! Vai durvīm, kas veras uz sevi, pirms durvīm ir nodrošināts manevrēšanas laukums 1500mm diametrā?
- ! Vai durvīm, kas veras uz sevi, durvju roktura pusē blakus durvīm ir brīva vieta 500mm platumā?

- ! Vai durvis skaidri kontrastē ar apkārtējo vidi?
- ! Vai durvju aploda kontrastē ar durvju vērtni un sienu?
- ! Vai divviru durvīm vērtne, kas regulāri tiek izmantota, ir skaidri saprotama?
- ! Vai stikla durvīm ir vizuāli marķējumi?
- ! Vai marķējumi ir necaurspīdīgi?
- ! Vai marķējumi izvietoti 1500mm un 300mm augstumos, vismaz 100mm platās joslās ar 50% aizpildījumu?
- ! Vai skaidri nosakāmas bezrāmja stikla durvju malas?
- ☆ Vai durvju furnitūra vizuāli kontrastē ar durvīm?
- ! Vai rokturis ir viegli satverams un lietojams?
- ! Vai durvju furnitūra ir izmantojama ikvienam lietotājam?
- ! Vai durvju aizlēgšanas mehānisms ir viegli satverams un ērti lietojams ikvienam (piemēram, tualetes durvīm)?
- ! Vai pašizvēršanās mehānisma durvju atvēršanas smagums samazināts līdz minimumam un nepārsniedz 1,5 kg?
- ! Vai durvju atvēršanas mehānisms atrodas pieejamā vietā (rokturis, elektroniski nolasāma identifikācijas karšu sistēma, durvju atvēršanas slēdzis, namrunis u.c.)?
- ! Vai identifikācijas karšu sistēmu var izmantot cilvēki ar sensoriem un mobilitātes traucējumiem?
- ! Vai karšu nolasītājs nav novietots augstāks par 1100mm no grīdas?
- ! Vai durvju atvēršanas mehānisms ērti izmantojams cilvēkiem ar redzes un dzirdes traucējumiem, kā arī personām, kuras nerunā?
- ! Vai durvju atvēršanas mehānisms skaidri atšķiramas uz apkārtējā fona?
- ☆ Vai elektriski veramas durvis iespējams atvērt arī manuāli?
- ☆ Vai automātiskās durvis atvērtas pietiekami ilgu laika posmu, ļaujot iekļūt cilvēkiem, kuri pārvietojas lēni?
- ☆ Vai automātiskajām durvīm ir sistēma, kas nodrošina durvju apstāšanos brīdī, kad cilvēks šķērso durvju aili?

- Vai abpusēji veramas durvis aprīkotas ar vizuāliem brīdinājumiem?
- Vai abpusēji veramām durvīm ir pretšūpošanās mehānisms?
- Vai ir sistēma, kas nodrošina durvju apstāšanos brīdī, kad cilvēks šķērso durvju aili?
- Vai strāvas pārrāvuma gadījumā durvis pārslēdzas uz manuālu kontroli vai tās paliek atvērtas?

Virsmas segums

- Vai virsmas segums ir ciets, gluds un neslidens?
- Vai paklājs uz grīdas ir blīva auduma un piestiprināts pie grīdas?
- Vai grīdas seguma savienojuma vietas ir precīzi nostrādātas bez šķēršļiem un bez asām līmeņu maiņām?
- Vai ir izvēlētas dažādas krāsas, toņi un tekstūras, lai palīdzētu cilvēkiem atšķirt segumu no cita inventāra un palīdz orientēties telpā? (Durvju atrašanās vieta, kā virzās gaitenis, brīdina par šķēršļiem.)
- Vai grīdas uzkopšanas process nepadara virsmu slidenu?
- Vai grīdas segumi un sienas virsmas nerada maldinošu atspīdumu?
- Vai virsmas seguma faktūra palīdz orientēties cilvēkiem ar redzes traucējumiem?
- Vai grīdas segumos nav spilgtu, agresīvu toņu?
- Vai sienu krāsojums nav raibs vai pārāk košs?

Iekšējie pandusi

- Vai panduss ir viegli atrodamas un ir skaidras norādes līdz tam?
- Vai pandusa garums un slīpums ir atbilstošs?
- Vai panduss ir pietiekamā platumā vismaz 1200mm visa pandusa garumā?
- Vai pandusa slīpums nav lielāks par 1:12 (8%)
- Vai pandusa sākumā un beigās ir pietiekams manevrēšanas laukums 1500mm diametrā, un tas neatrodas durvju vēršanas zonā?

- Vai atpūtas laukums ir vismaz 1100mm garš un vai veidoti ne retāk kā ik pēc 6m vai uz 10m vismaz viens?
- Ja uzbrauktuves beigas nav redzamas, vai ir pieejami lielāki atpūtas laukumi vismaz 1800mm platumā? (Lai ir iespēja samainīties diviem riteņkrēslu lietotājiem.)
- Vai maksimālais pandusa šķērskritums nepārsniedz 1:33 (3%) slīpumu?
- Vai gar pandusa un apgrīšanās laukuma ārējām malām ir margas divos augstumos - 700mm un 900mm?
- Vai pandusa segums ir veidots no cieta, līdzena materiāla, un pandusa seguma uzkopšanas process nepadara to slidenu?
- Vai pandusa sākums un beigas vizuāli kontrastē ar pandusa virsmas segumu?

Pakāpieni iekšējā vidē

- Vai ir marķēti katra kāpņu laida pirmais un pēdējais pakāpiens ar kontrastējošu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) krāsu?
- Vai ir loģisks un konsekvents kāpņu izvietoējums, kur vienā kāpņu laidā visi pakāpieni ir vienādi un nemainās kāpienu dimensijas?
- Vai pakāpieni ir pietiekami augsti un visi vienā garumā? Pakāpiena augstums ir no 120mm-180mm un pakāpiena platumā un divu augstumu summai jābūt no 600mm-630mm.
- Vai pakāpieni ir pietiekami dziļi, visi vienā augstumā un cilvēkiem nerada pakļūšanas risku?
- Vai kāpņu posma kāpums ir atbilstošs ne lielāks kā 1:2 (50%)?
- Vai kāpņu laidā ir ne mazāk par 3 un ne vairāk par 18 pakāpieniem?
- Vai atpūtas laukumi ir pietiekami plati un prom no veramām durvīm?
- Vai pakāpienu un kāpņu starplaukuma virsmas segums ir ciets, līdzens un neslidens, un seguma uzkopšanas process nepadara to slidenu?
- Vai ir taktila brīdinoša josla katra kāpņu laida sākumā un beigās visā kāpņu platumā?
- Vai kāpņu margas iezīmē kāpņu laida sākumu un beigas un ir vienā slīpumā ar kāpņu laida slīpumu?

- Vai apgaismojums ir atbilstošs, tas izgaismo nepieciešamo pakāpienu laukumu, tā novietojuma augstums un leņķis nežilbina un nerada ēnu no kāpnēm?
- Vai kāpnes, kuru platums ir lielāks par 3100mm, ir sadalītas joslās, kur vienas joslas platums nav lielāks par 2000mm?

Iekšējās margas

- Vai margu/lentera augstums ir nemainīgs visā tā garumā attiecībā pret ietves segumu? (Seko līmeņa maiņām.)
- Vai kāpņu un pandusu abās pusēs ir margas/lenteri?
- Vai margu lenteri/lenteri ir divos augstumos 700mm un 900mm?
- Vai margu lenteru/lenteru diametrs nepārsniedz 40mm?
- Vai margas turpinās gar pandusu, pakāpieniem un atpūtas kāpņu laukumos?
- Vai margas sākas un turpinās 300mm pirms un pēc kāpnēm un pandusa?
- Vai margas ir viegli satveramas un sniedz atbalstu plaukstai, ir apaļas un 40mm diametrā?
- Vai margu lenteri galos ir savienoti savā starpā, lai izvairītos no apģērba aizķeršanās un iespējamām traumām?
- Vai margas vizuāli kontrastē uz apkārtējā fona?

Pasažieru lifti

- Vai ēkā, kurai ir vairāk kā viens stāvs, ir ierīkots lifts, kas nogādā uz visiem ēkas stāviem?
- Vai lifta atrašanās vieta skaidri norādīta ar taktilām vadlīnijām un vizuālām norādēm?
- Vai lifta izmērs ir 1100mm platumā un 1400mm dziļumā?
- Vai katrā stāvā pie lifta izejas ir pietekams manevrēšanas laukums 1500mm diametrā?
- Vai lifta iekšpusē ir tablo, kas norāda stāvu, kurā lifts atrodas?
- Vai liftā esošais tablo ir ar pietiekošu kontrastu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?

- Vai lifta durvju platums ir vismaz 900mm?
- Vai lifta durvis vizuāli kontrastē ar blakus esošām sienām un grīdu?
- Vai lifta durvis paliek atvērtas pietiekami ilgi, lai ļautu ieiet un iziet lēni?
- Vai ierīkots sensors, kas brīdina par lifta kravnesības pārsniegšanu?
- Vai lifta izsaukšanas pults ir 900mm augstumā no grīdas līmeņa?
- Vai lifta izsaukšanas pults skaidri kontrastē uz apkārtējā fona (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?
- Vai lifta izsaukšanas pults pamanāma no jebkuras vietas?
- Vai lifta izsaukšanas poga ir ar slēdzi (nav skārienjūtīgs panelis) un sataustāmu norādi vēlamajam lifta kustības virzienam?
- Vai lifta vadības kontroles pults, ieskaitot trauksmes signālu, novietoti 900mm līdz 1300mm augstumā no lifta kabīnes grīdas?
- Vai lifta vadības kontroles pults pogas ir ar slēdzi (nav skārienjūtīgs panelis) un cipari ir sataustāmi vai Braila rakstā?
- Vai ir trauksmes signālpoga, kas pieejama ikvienam lietotājam?
- Vai trauksmes signālpoga ir papildināta ar vizuālu simbolu, kas apstiprina, ka tā ir iedarbojusies?
- Vai liftā ir audiāla informācija par durvju kustību (atveras/aizveras), kustības virzienu (augšup/lejup) un apstāšanās stāvu?
- Vai lifta kabīnes grīda ir vienā līmenī ar apstāšanās stāva grīdu?
- Vai atstarpe starp lifta kabīnes grīdu un apstāšanās stāva grīdu nav platāka par 20mm?
- Vai lifta kabīnes grīdas segums ir ciets, līdzens un neslidošs?
- Vai lifta kabīnes sienas kontrastē ar lifta kabīnes grīdu?
- Vai lifta kabīnes stikla virsmas ir vizuāli marķētas?
- Vai marķējumi ir neaurspīdīgi?
- Vai marķējumi izvietoti 1500mm un 300mm augstumos, vismaz 100mm platās joslās ar 50% aizpildījumu?

- Vai skaidri nosakāmas bezrāmja stikla durvju malas?
- Vai uz lifta aizmugurējās sienas ir spogulis, kas novietots riteņkrēsla lietotājam atbilstošā augstumā, lai atvieglotu iebraukšanu un izbraukšanu no lifta atpakaļgaitā un apskatītu lifta apstāšanās laukumu?
- Vai spogulis nesākas augstāk par 700mm no lifta kabīnes grīdas?
- Vai spogulis norobežots ar drošības lenteri 900mm augstumā?
- Vai liftā izvietotais apgaismojums atrodas lifta kabīnes griestos?
- Vai ir pieejams un ērti lietojams ārkārtas gadījumu tālrunis?
- Vai tālrunis ir aprīkots ar indukcijas cilpu?

Vertikālie pacelāji

- Vai bez kāpnēm un pandusiem, kuru līmeņu starpības pārsniedz 3000mm, ir pieejams vertikālais pacelājs kā alternatīvs iekļūšanas veids?
- Vai ierīkotais vertikālais pacelājs atbilst tam paredzētajai lietošanas funkcijai un intensitātei? (Vertikālais pacelājs nav paredzēts tādai lietošanas noslodzei kā lifts.)
- Vai vertikālā pacelāja atrašanās vieta skaidri norādīta ar taktilām vadlīnijām un vizuālām norādēm?
- Vai vertikālais pacelājs ir lietojams patstāvīgi bez citu palīdzības?
- Vai ir skaidra pacelāja lietošanas instrukcija?
- Vai pacelāja darbības laikā platformas malas ir norobežotas ar apmalēm vismaz 100mm augstumā?
- Vai pacelāja darbības laikā, kur pacelšanās augstums ir virs 450mm, platforma aprīkota ar margām 900mm augstumā no platformas virsmas?
- Vai platformas izmērs ir vismaz 800mm platumā un 1100mm garumā ar dublētu vadības paneli ārpusē?
- Vai vertikālā pacelāja platformas izmērs ir 1100mm platumā un 1400mm garumā, ja pacelājam nav dublēta ārējā vadības paneļa?
- Vai pacelāja kravnesība ir vismaz 230kg?
- Vai vertikālā pacelāja apstāšanās vieta katrā stāvā ir brīva no šķēršļiem (telpaugi, soli, un citi interjera elementi)?

- Vai platformas durvis un vārti atveras vismaz 900mm platumā 90 grādu leņķī?
- Vai pacelājs vizuāli kontrastē ar blakus esošām sienām un grīdu?
- Vai durvju/vārtu atvēršanai nav nepieciešams pielietot spēku lielāku par 1,5kg?
- Vai ir pieejama durvju kontroles sistēma, ja jāpielieto spēks durvju/vārtu atvēršanai?
- Vai durvju rokturis/kontroles sistēma pieejama ikvienam lietotājam un tā kontrastē uz apkārtējā fona?
- Vai vertikālā pacelāja vadības pulsts ir 900mm augstumā?
- Vai pacelāja vadības pulsts atšķiras uz pacelāja fona?
- Vai lifta vadības pogas nospiešana un turēšana nospiešā pozīcijā ir maksimāli ērta un neprasa piepūli?
- Vai lifta vadības kontroles pulsts, ieskaitot trauksmes signālu, novietots 900mm augstumā no pacelāja platformas grīdas?
- Vai trauksmes signāla poga papildināta ar vizuālu apstiprinājumu, ka tā ir iedarbojusies?
- Vai pacelājs aprīkots ar audiālu informāciju par platformas kustību, kustības virzienu (augšup/lejup) un apstāšanās stāvu, ja pacelājam ir vairāk kā divas apstāšanās vietas?
- Vai pacelājs aprīkots ar tablo, kas norāda stāvu, kurā pacelājs atrodas?
- Vai esošais tablo ir ar pietiekošu kontrastu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?
- Vai vertikālā pacelāja grīdas virsmas segums ir ciets, līdzens un neslidošs?
- Vai apgaismojums izgaismo nepieciešamo pacelāja laukumu un tā novietojuma augstums un leņķis nežilbina?

Diagonālie pacelāji

- Vai gadījumos, ja pasažieru lifts vai vertikālais pacelājs neatbilst minimālajām prasībām riteņkrēslu lietotājiem, vai izbūvēts diagonālais pacelājs?
- Vai diagonālā pacelāja atrašanās vieta skaidri norādīta ar taktilām vadlīnijām un vizuālām norādēm?
- Vai diagonālais pacelājs ir lietojams patstāvīgi bez citu palīdzības?

- Vai diagonālais pacēlājs ir aprīkots ar platformu?
- Vai gadījumos, kad diagonālais pacēlājs nav gaidīšanas režīmā, bet ir izslēgts, ir viegli pieejama palīdzība pacēlāja izmantošanai?
- Vai atbildīgais darbinieks ir zinošs par diagonālā pacēlāja lietošanas kārtību?
- Vai ir skaidra pacēlāja lietošanas instrukcija?
- Vai pacēlāja darbības laikā platformas malas ir norobežotas ar apmalēm vismaz 100mm augstumā?
- Vai platformas izmērs ir vismaz 800mm platumā un 950mm garumā ar dublētu vadības paneli abos kāpņu galos?
- Vai pacēlāja platforma neapgrūtina kustību kāpnēs, kad tā netiek lietota?
- Vai ir brīva vieta uzbraukšanai un nobraukšanai no platformas vismaz 1300mm garumā?
- Vai uzbraukšana uz platformas ir ne lielāka kā 1:12 (8%) slīpumā?
- Vai pacēlāja kravnesība ir vismaz 230kg?

Tualetes

- Vai ir skaidras norādes par tualetes atrašanās vietu?
- Vai līdz tualetei var brīvi nokļūt persona riteņkrēslā?
- Vai ir pielāgotas labierīcības abu dzimumu tualetēs?
- Vai ir izbūvēta atsevišķa pielāgota tualete gadījumos, kad tās nav izbūvētas abu dzimumu tualetēs?
- Vai tualetes kabīnes izmēri ir vismaz 2200mm garumā un 1600mm platumā?
- Vai durvju vērtnes platums ir 900mm?
- Vai grīdas segums ir ciets, līdzens un neslidens?
- Vai virsmu segums un furnitūra efektīvi kontrastē (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?
- Vai kabīnes aizslēgšanas mehānisms ir ērti izmantojams cilvēkiem, kam ir vājš satvēriens?
- Vai gaismas slēdzis atrodas ne augstāk kā 1200mm no zemes?

- Vai roku mazgājamais trauks ir 850mm augstumā?
- Vai roku mazgājamā trauka novietojums netraucē pārsēties uz klozetpoda?
- Vai ūdens maisītāji ir ērti izmantojami (viegli satverami)?
- Vai klozetpoda priekšpusē ir vismaz 800mm brīva vieta?
- Vai no klozetpoda centra uz sāniem vismaz vienā pusē ir 1100mm brīva vieta?
- Vai no klozetpoda sasniedzamā (500mm) attālumā ierīkota bidē duša?
- Vai klozetpods ir aprīkots ar atbalsta rokturiem?
- Vai vismaz viena atbalsta roktura daļa ir 650mm – 700mm augstumā?
- Vai atbalsta rokturis klozetpoda brīvajā pusē ir paceļams un paceltā stāvoklī fiksējams?
- Vai attālums no poda malas līdz atbalsta rokturim ir robežās no 70mm līdz 100mm?
- Vai katra atbalsta roktura nestspēja ir vismaz 70kg?
- Vai atbalsta roktura garums sakrīt ar klozetpoda garumu (nav īsāks)?
- Vai klozetpoda tuvumā ir ierīkots trauksmes slēdzis?
- Vai trauksmes slēdzis ir aktivizējams 200mm un 900mm augstumā no grīdas? (slēdži divos augstumos, vai viens slēdzis ar auklu)
- Vai trauksmes slēdzis aprīkots ar vizuālu indikatoru, ka tas iedarbināts?
- Vai ir ierīkots trauksmes atcelšanas slēdzis?
- Vai iedarbināts trauksmes signāls sasniedz darbinieku, kas ir atbildīgs par palīdzības sniegšanu?
- Vai tualetē uzstādītā spoguļa apakšējā mala atrodas ne augstāk kā 1100mm no zeme?
- Vai pielāgotas labierīcības izveidotas katrā ēkas stāvā?
- Vai viena stāva robežās no tālākā punkta attālums līdz pielāgotām labierīcībām ir ne lielāks par 70m?
- Vai pārvietošanās zonā nav šķēršļu?
- Vai roku žāvēšanas ierīces uzstādītas ne augstāk kā 900mm no grīdas?

Dušas

- ! Vai līdz dušai var brīvi nokļūt persona riteņkrēslā?
- ! Vai grīdas segums ir ciets, līdzens un neslidens?
- ☆ Vai virsmu segums un furnitūra efektīvi kontrastē (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?
- ! Vai gaismas slēdzis atrodas ne augstāk kā 1200mm no grīdas?
- ! Vai dušas telpā nav šķēršļi? (pakāpieni, apmales, dušas kāju vanna)
- ! Vai dušās ir nodrošināts mazgāšanās laukums 1800mm garumā un 1800mm platumā?
- ! Vai nodrošināts pārvietojams dušas krēsls, kas paredzēts riteņkrēslu lietotājiem?
- ! Vai ūdens maisītājs ir novietots 1000mm augstumā no grīdas?
- ! Vai dušas klausule ir aprīkota ar elastīgu un lokanu cauruli?
- ☆ Vai dušas klausules stiprinājums ir ar maināmu augstumu?
- ☆ Vai blakus dušas klausules stiprinājumam ir vertikāls rokturis, kur apakšējā mala ir 1200mm augstumā no grīdas un augšējā mala 1700mm augstumā no grīdas?
- ! Vai kanalizācijas trapa režģis ir vienā līmenī ar grīdu?
- ! Vai dušas grīdas kritums nav lielāks par 2% slīpumu?
- ! Vai kopējās dušas vieta, kas paredzēta personai riteņkrēslā, izvietota pēc iespējas tālāk no apmeklētāju plūsmas?
- ! Vai individuālā dušas kabīne norobežojama ar aizkaru vai aizslietni?
- ! Vai individuālās dušas kabīnes aizslēgšanas mehānisms ir ērti izmantojams cilvēkiem, kam ir vājš satvēriens?
- ☆ Vai dušas maisītājs aizsniedzams no klozetpoda centra 500mm attālumā, ja duša apvienota ar tualeti?
- ☆ Vai pie klozetpoda izbūvēts kanalizācijas traps, ja duša apvienota ar tualeti?

Letes un informācijas punkti

- ! Vai ir paredzēta vieta pie letes vai apkalpošanas kases, kur cilvēks var apsēsties vai piebraukt ar riteņkrēslu un šajā vietā lete nav augstāka par 850mm?
- ☆ Vai letes abās pusēs ir pietiekams manevrēšanas laukums 1500mm diametrā?
- ! Vai rindas regulētāju tablo ir ar pietiekošu kontrastu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) un vai tie novietoti brīvi pieejama vietā 1300mm-1800mm augstumā?
- ! Vai ir pietiekama vieta pie letes, lai rakstītu vai parakstītu dokumentus?
- ! Vai ir piemērots apgaismojums abās letes vai apkalpošanas kases pusēs?
- ☆ Vai pie letes un informācijas punktiem ierīkota indukcijas cilpa?
- ☆ Vai indukcijas cilpa ir skaidri apzīmēta?

Apkalpošanas kases (izņemot veikalus)

- ! Vai kases lete nav augstāka par 1000mm?
- ! Vai norēķinu karšu lasītājs ir novietots ne augstāk kā 1000mm un ir ar maināmu leņķi?
- ☆ Vai nav apgrūtināta saziņa ar kases darbinieku (pietiekama dzirdamība)?
- ☆ Vai kase ir aprīkota ar indukcijas cilpu?
- ! Vai rindas regulētāju tablo ir ar pietiekošu kontrastu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) un vai tie novietoti brīvi pieejama vietā 1300mm-1800mm augstumā?
- ! Vai kases lodziņa numurs ir kontrastējošā krāsā (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) un atbilstoša izmēra, atkarībā no novietošanas augstuma? (skatīt sadaļu „Informācija un norādes”)?
- ! Vai sēdvietu izvēles monitors (piemēram, kinoteātros, teātros, biļešu kasēs) ir brīvi pieejams un ar kontrastu (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?

Veikalu apkalpošanas kases

- ! Vai kases lete nav augstāka par 1000mm?
- ! Vai norēķinu karšu lasītājs ir novietots ne augstāk kā 1000mm un ir ar maināmu leņķi?

- Vai nav apgrūtināta saziņa ar kases darbinieku (pietiekama dzirdamība)?
- Vai kase ir aprīkota ar indukcijas cilpu?
- Vai eja gar kasi ir vismaz 1000mm plata?
- Vai preču saņemšanas vietā ir pietiekošs manevrēšanas laukums 1500mm diametrā?
- Vai monitors, uz kura tiek norādīta gala norēķinu summa, atrodas pieejamā vietā, ir lieliem cipariem vismaz 40cm augstumā un kontrastē (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?

Publiskās piekļuves iekārtas

(Interneta punkti, bankomāti, telefoni, skārienjutīgie ekrāni, biļešu automāti, pašapkalpošanās kases utml.)

- Vai publiskās piekļuves iekārtas atrodas vietā, kur ir minimāls apkārtējais troksnis?
- Vai pie iekārtas ir pietiekošs manevrēšanas laukums 1500mm diametrā?
- Vai publiskās piekļuves iekārtas augstums ir piemērots ērtai lietošanai cilvēkiem riteņkrēslā?
- Vai iekārtas klaviatūras un monitora augstums ir regulējams?
- Vai iekārtas klaviatūra atrodas 850mm attālumā no grīdas, ja to augstums nav regulējams?
- Vai iekārtas monitora apakšējā mala neatrodas augstāk par 1000mm no grīdas?
- Vai nodrošināta brīva vieta zem galda 800mm platumā un 700mm augstumā un 500mm dziļumā?
- Vai iekārtas atrašanās vieta nav pārgaismota (arī saules stari), bet ir pietiekoši apgaismota?
- Vai ir pieejama skaidra iekārtas lietošanas instrukcija?
- Vai skārienjutīgais ekrāns ir pieejams riteņkrēslu lietotājiem?
- Vai skārienjutīgais ekrāns ir augstumā no 800mm līdz 1300mm?
- Vai paredzēta iespēja pārslēgt skārienjutīga ekrāna režīmu tā, lai tas aizsniedzams riteņkrēslā sēdošai personai, ja ekrāns atrodas augstāk par 1300mm?
- Vai paredzēta iespēja pārslēgt skārienjutīga ekrāna režīmu tā, lai tas izmantojams vājredzīgām personām (palielināts kontrasts)?

- Vai bankomāta klaviatūrai ir Braila raksts?
- Vai iekārtas izmantojamas neredzīgām un vājredzīgām personām?
- Vai iekārtai ir ekrāna lasītājs un pievienojamas pārnēsājamās audio ausiņas?
- Vai klaviatūrai ir pietiekošs kontrasts (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?

Informācija un norādes

- Vai ēkas vispārējais izkārtojums ir intuitīvi un viegli izprotams?
- Vai publiskā audio atskaņošanas sistēma ir papildināta ar vizuālo informāciju?
- Vai publiskā vizuālā informācija papildināta ar audio atskaņošanas sistēmu?
- Vai ir pieejamas taustāmas (Braila/taktili) kartes un modeļi?
- Vai drukātie ceļveži un informācija veidota loģiski, pietiekoši lielu burtu izmēru un kontrastē (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?
- Vai pieejama audiāla informācija?
- Vai galvenajā informācijas punktā (kartē vai interaktīvajā ekrānā) tiek skaidrota norāžu sistēma?
- Vai ir piemērots vizuālais kontrasts starp tekstu un ziņojuma dēli?
- Vai ir piemērots vizuālais kontrasts starp ziņojuma dēli un virsmu, uz kura tas atrodas?
- Vai norādes atvieglo orientēšanos?
- Vai norādes ir atbilstoša izmēra un kontrastē uz norādes pamata fona?
- Vai norādes novietotas atbilstošā augstumā, ne augstāk kā 2200mm?
- Vai norādes, kas izvietotas pie sienas, ir skaidras, kontrastējošas (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša), atrodas 1300mm – 1800mm augstumā un to burtu augstums nav mazāks par 40mm?
- Vai norādes, kas izvietotas pie griestiem, atrodas ne augstāk kā 2200mm no grīdas un to burtu augstums nav mazāks par 100mm?
- Vai norādes kontrastē uz apkārtējā fona (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?
- Vai norādes ir secīgas?

- Vai bultu/virziena rādītāju norāžu lietojums nerada pārpratumus?
- Vai norādēs izmantoti viegli izprotami simboli, piktogrammas?
- Vai norādēs izvēlēts piemērots teksta fonta stils?
- Vai teksts papildināts ar simboliem?
- Vai norādes ir labi apgaismotas?
- Vai norādes virsma nerada atspīdumu un atstarošanu?
- Vai veidotas taktīlas norādes piemērotās vietās, un to novietojums ir augstumā no 1200mm – 1500mm?

Trauksmes signāli, slēdži un vadības paneli

- Vai audiāli trauksmes signāli papildināti ar vizuāliem trauksmes signāliem?
- Vai trauksmes pogas ir pieejamā augstumā ne augstāk par 1300mm no zemes?
- Vai slēdži, rokturi un rozetes ir izvietoti piemērotā augstumā 450mm – 1100mm?
- Vai rozetes, slēdžu un rokturu lietošana ir ērta?
- Vai ir efektīvs krāsas un toņu kontrasts (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) uz sienas virsmas?
- Vai ir skaidra norāde par “ieslēgts” un “izslēgts” stāvokli?
- Vai atbilstoši izmantojamas taktīlas pogas (arī Braila rakstā) un vadības elementi?
- Vai skrienjutīgiem vadības paneliem ir pielāgojams kontrasts (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša)?

Apgaismojums

- Vai apgaismojums veidots, lai tas būtu atbilstošs plašam lietotāju skaitam?
- Vai apgaismojuma intensitāte ir pietiekama konkrētas telpas izgaismošanai?
- Vai ir papildapgaismojums ar kustību sensoru, kas ieslēdz gaismu, brīdī, kad tas ir nepieciešams?
- Vai kāpnes, citas līmeņu maiņas un šķēršļi ir labi apgaismoti?

- Vai apgaismojums novietots, nepieļaujot apžilbšanu, gaismas atstarošanas, mulsinošas ēnas un ir vienmērīgs?
- Vai izvēlētie apgaismes ķermeņi ir saderīgi ar dzirdes aparātiem (nerada traucējošu magnētisko lauku)?
- Vai mākslīgais apgaismojums ir saderīgs ar citām elektriskām un radio frekvences ierīcēm?
- Vai apgaismojums nemazina vizuālo krāsu kontrasta efektivitāti?

Akustika

- Vai akustiskā vide ir piemērota iecerētajam ēkas vai telpas izmantošanas veidam?
- Vai skaņas izolācija telpā ir pietiekosa un tā samazina fona trokšņu līmeni līdz minimumam?
- Vai zonas, kur saziņai ir svarīga loma, neatrodas tuvu trokšņu avotiem?
- Vai labi sabalansēts cieta un mīksto virsmu daudzums?
- Vai telpa pielāgota atbilstoši mākslīgai vai dabīgai apskaņošanai?
- Vai vidē nav uzmācīgi un lieki trokšņi, piemēram, no apkures sistēmas vai gaisa kondicionieriem?
- Vai galvenie strāvas padeves avoti neatrodas koplietošanas telpās, lai izvairītos no traucējumu radīšanas dzirdes aparātu lietotājiem?
- Vai līdz minimumam samazināta traucējumu iespējamība, ko dzirdes aparātiem var radīt elektroiekārtas?
- Vai nodrošināta dzirdamības uzlabošanas sistēma?
- Vai konkrētā dzirdamības uzlabošanas sistēma ir piemērota atrašanās vietai un paredzētajam pielietojumam?
- Vai vietās, kur uzstādītas indukcijas cilpas, samazināts pārklāšanās risks?
- Vai vietās, kur nepieciešamas audio austiņas, raidītāji vai uztvērēji (piemēram, infrasarkanajām vai FM sistēmām), aprīkojums ir viegli pieejams?
- Vai ir pietiekams skaits ierīču, ņemot vērā iespējamo pieprasījumu?
- Vai ir atbilstoša instrukcija konkrētās sistēmas lietošanai?

- Vai izmantoti starptautiski atpazīstami simboli, lai norādītu pieejamo ierīču tipu?
- Vai apzīmējumi ir labi pamanāmi?

Ēku un ārējās vides uzturēšana

- Vai personu ar invaliditāti autostāvvietas neizmanto cilvēki, kuriem tās nav paredzētas?
- Vai autostāvvietas regulāri tiek atbrīvotas no radušiem šķēršļiem?
- Vai autostāvvietu horizontālie un vertikālie ceļu apzīmējumi tiek atjaunoti pēc vajadzības (tie nav nodiluši vai nesaskatāmi)?
- Vai velosipēdu novietnes neaizšķēršo pandusus un gājēju ceļus un tie netiek piestiprināti pie margām gar pakāpieniem un/vai pandusiem?
- Vai ārējie ceļi, tai skaitā pakāpieni un pandusi, tiek tīrīti, atbrīvoti no šķēršļiem, kā arī attīrīti no ūdens, aļģēm, sniega un ledus?
- Vai pakāpienu marķējumi tiek atjaunoti pēc vajadzības (tie nav nodiluši vai nesaskatāmi)?
- Vai apstādījumi tiek regulāri apgriezti, lai izvairītos no (a) to pārkāršanās pār pieejas ceļiem, (b) norāžu aizsegšanas vai apgaismojuma ierobežošanas?
- Vai remontdarbu zonas tiek norobežotas ar kontrastējošām, pietiekoši noturīgām barjerām (nelieto lentas)?
- Vai remontdarbu laikā uzstādītie gājēju tuneļi ir pandusiem atbilstošā slīpumā (skatīt sadaļu „Ārējie pandusi“)?
- Vai uzstādītie gājēju tuneļi ir vismaz 1000mm plati un 2200mm augsti un tiem ir ciets, līdzens un neslīdošs segums ar stingru stabilu virsmu?
- Vai drošības tuneļi aprīkoti ar kontrastējošām (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) margām 1000mm augstumā?
- Vai durvju aizvēršanas sistēmas un durvju metāla konstrukcijas tiek uzturētas atbilstoši?
- Vai blakus virpuļdurvīm pieejamās parastās veramās durvis netiek slēgtas ciet?
- Horizontālā pārvietošanās. Vai ir pietiekami daudz vietas riteņkrēslu manevrēšanai bez šķēršļiem, tai skaitā, mēbelēm, preču piegādes ceļiem, noliktavām utt.?

- Vertikālā pārvietošanās. Vai liftiem, vertikālajiem pacelājiem un diagonālajiem pacelājiem regulāri tiek veikta tehniskā apskate?
- Vai personāla maiņas gadījumā tiek veikta instruēšana par vertikālās pārvietošanās ierīču lietošanas kārtību?
- Vai tualetes netiek izmantota kā neoficiālas noliktavas telpas?
- Vai tualetēs vienmēr pieejams tualetes papīrs, roku dvieļi un ziepes?
- Vai tualetēs tiek uzturēta tīrība?
- Vai atkritumu tvertne nav novietota pārvietošanās posmā?
- Vai piekļuve līdz tualetes durvīm ir bez šķēršļiem?
- Vai trauksmes signāla aukla nepieciešamības gadījumā ir ērti pieejama un tehniskā kārtībā?
- Vai ir skaidras norādes par tualetes atslēgas atrašanās vietu gadījumos, kad tā patstāvīgi ir aizslēgta?
- Vai tualetes atslēgas glabāšanas vieta ir tualetes atrašanās stāva līmenī, bet ne tālāk kā 25m no tās?
- Vai jaunas norādes tiek saskaņotas ar jau esošo norāžu sistēmu?
- Vai pēc remontdarbu veikšanas norādes tiek pareizi novietotas atpakaļ?
- Vai pagaidu norādes tiek noņemtas, kad tās vairs nav nepieciešamas?
- Vai kartes un modeļi vajadzības gadījumā tiek atjaunoti?
- Vai tiek veiktas regulāras aprīkojuma pārbaudes, lai pārlicinātos, ka tās pilnībā darbojas un ir efektīvas?
- Vai personāls ir apmācīts šī aprīkojuma izmantošanā?
- Vai trauksmes signāli tiek regulāri pārbaudīti?
- Vai regulāri tiek pārbaudīta tualetes trauksmes signāla aukla?
- Vai apkalpojošais personāls ir apmācīts, kā rīkoties ārkārtas situācijās?
- Vai uzkopšanas un pulēšanas darbi neslidenas virsmas nepadara slidenas?
- Vai dažādu grīdas segumu savienojumu vietās materiāls nav nonēsājies, radot pakļūšanas draudus?

- Vai, atjaunojot grīdas segumu, tas nomainīts ar tāda paša materiāla segumu?
- Vai remontdarbi nav izjaukuši labi pārdomāto krāsu shēmu?
- Vai logi un lampas tiek tīrīti, lai apgaismojums būtu maksimāls?
- Vai gaismas avoti tiek uzturēti darba kārtībā?
- Vai ēkā ir viegli orientēties, un ir skaidras instrukcijas par uzstādīto iekārtu lietošanu?
- Vai nepieciešamības gadījumā ir pieejama palīdzība?
- Vai pieejama informācija par tuvumā esošām pieejamām autostāvvietām un tualetēm, ja tās neatrodas ēkā vai tiešā tās tuvumā?
- Vai regulāri tiek veiktas evakuācijas izeju maršrutu pārbaudes, lai pārlicinātos, ka maršrutā nav šķēršļu (tostarp slēgtas durvis) un uzliesmojoši materiāli?
- Vai tiek regulāri pārbaudītas trauksmes signālu sistēmas, tostarp tās, kas uzstādītas tualetēs?
- Vai jauns personāls tiek apmācīts, kā rīkoties trauksmes gadījumā, kad jāevakuē personā ar invaliditāti?
- Vai apmeklētājiem, kam varētu būt nepieciešama palīdzība, ir pieejama vispārēja evakuēšanās stratēģija?
- Vai katram darbiniekam, kam nepieciešama palīdzība, ir pieejams personīgais evakuācijas izejas plāns?
- Vai regulāri tiek pārbaudīta gan vispārējās evakuēšanās stratēģijas, gan personīgā evakuācijas izejas plāna efektivitāte?

Evakuācijas izejas

- Vai pirmā stāva izejas ceļi pieejami visiem, tai skaitā riteņkrēsli lietotājiem, tāpat kā ieejas ceļš?
- Vai vertikāla evakuēšanās no augšējiem vai apakšējiem stāviem iespējama, izmantojot ugunsdrošu liftu ar neatkarīgu strāvas padevi?
- Gadījumos, ja cilvēki ar invaliditāti nevar pilnībā tikt evakuēti no ēkas, vai ir iespējams nokļūt vietā, kas ir drošs patvērumš, kur sagaidīt glābējus?
- Vai audiāla trauksmes sistēma ir papildināta ar vizuālu sistēmu?
- Vai ir sistēma, kas trauksmes gadījumā, pamodina gulošu nedzirdīgu personu?

Dabas takas un piknika vietas

- Vai dabas taku tuvumā ir ierīkotas autostāvvietas?
- Vai autostāvvietas veidotas atbilstoši Universālā Dizaina principiem? (skatīt sadaļu „Autostāvvietas”)
- Vai ainavu un putnu vērošanas punkti ir pieejami un izmantojami gan vājredzīgām/neredzīgām personām, gan personām, kas pārvietojas riteņkrēslos?
- Vai uzstādītie tālskati ir 1200mm augstumā?
- Vai dabas taku celiņu virsmas segums ir blīvs un līdzens?
- Vai gājēju laipas ir vismaz 1800mm platumā?
- Vai veidoti samainīšanās laukumi ik pēc 40m, ja laipas virsmas platums ir šaurāk par 1800mm, bet ne šaurāks kā 1200mm?
- Vai laipu, kas veidotas no koka, dēļiši izvietoti perpendikulāri kustības virzienam?
- Vai atstarpe starp laipas dēļiem nav platāka par 10mm?
- Vai gājēju laipas abās pusēs uzstādītas margas 1000mm augstumā?
- Vai margas sākas un turpinās pirms un pēc laipas vismaz 300mm garumā?
- Vai koka laipas visā garumā ir 50mm apmale abās pusēs?
- Vai vietās, kur laipas kāpums ir starp 1:20 (5%) un 1:12 (8%), ir pieejami atpūtas laukumi vismaz ik pēc 6m vai uz 10m gara slīpuma vismaz viens atpūtas laukums?
- Vai atpūtas laukumos, kas aprīkoti ar soliēm, paredzēta brīva vieta 1000mm platumā?
- Vai laipas šķērskritums ir ne lielāks kā 1:33 (3%)?
- Vai norādes veidotas atbilstoši Universālā Dizaina principiem? (skatīt sadaļu „Informācija un norādes”)
- Vai dabas taku tuvumā ierīkotas atbilstošas tualetes? (skatīt sadaļu „Tualetes”)
- Vietās, kur veidotas kāpnes, tās veidotas ievērojot Universālā Dizaina principus (skatīt „Pakāpieni ārpusē”)
- Vai piknika galdi atrodas uz cietas un līdzenas virsmas vismaz 1200mm platumā?

- Vai brīvā telpa zem galda ir 750mm augstumā no zemes un 500mm dziļumā?
- Vai galda virsma no zemes nav augstākā kā 900mm?
- Vai piknika vietu tuvumā ierīkotas atbilstošas tualetes? (skatīt sadaļu „Tualetes”)

Pārvietošanās vadlīniju sistēma neredzīgām personām

(Ja tiek veidotas vadlīniju sistēmas, visi turpmāk minētie punkti ir obligāti, lai sistēma pildītu savu funkciju)

- Vai vadlīnija seko pārvietošanās virzienam?
- Vai vadlīnija veidota vismaz 600mm attālumā no ietves malas?
- Vai vadlīnija kontrastē ar ietves segumu?
- Vai vadlīnija ir ar vairākiem padziļinājumiem uz iekšu?
- Vai padziļinājums ir vismaz 5mm dziļš?
- Vai vadlīnijas augšējā mala, kas ir ietves līmenī, ir 15mm-25mm plata?
- Vai vadlīnijas padziļinājums ir 25mm-35mm platumā?
- Vai vadlīnijas kopējais platumas ir 200mm līdz 300mm?
- Vai brīdinošā josla brīdina par kāpnēm, citām līmeņu maiņām, gājēju pārejām, sabiedriskā transporta pieturvietām, u.c šķēršļiem?
- Vai brīdinošā josla kontrastē (tumšs uz gaiša/gaišs uz tumša) ar virsmas segumu?
- Vai brīdinošās joslas noapaļotie reljefa izvirzījumi ir 5mm augstumā un to diametrs ir 25mm – 35mm?
- Vai brīdinošā josla ir 300mm - 400mm platumā?
- Vai brīdinošā josla beidzas 350mm pirms līmeņu maiņas, gājēju pārejas, pieturvietām u.c.?
- Vai sabiedriskā transporta pieturvietu brīdinošā josla ir vismaz 300mm platumā un visas pieturvietas garumā?
- Vai vadlīnija pieved pie sabiedriskā transporta iekāpšanas/izkāpšanas durvīm?
- Vai vadlīniju krustpunkti brīdina par virziena maiņu?

- Vai vadlīnijas brīdinošā josla un krustpunkts ir veidoti no viena materiāla, ir vienā krāsā un izvēlēts viens tehniskais risinājums?
- Vai vadlīniju krustpunkts ir 400mm x 400mm?
- Vai vadlīnijas sakrīt ar taktilo karti, ja tāda ir izveidota?

PIEZĪMĒM

Handwriting practice lines on the left side of the page, consisting of 20 horizontal dashed red lines.

Handwriting practice lines on the right side of the page, consisting of 20 horizontal dashed red lines.

VIDES PIEEJAMĪBAS UN UNIVERSĀLĀ DIZAINA KONSULTĀCIJAS:

Rīgā, Kr.Valdemāra ielā 38 k-1
(ieeja caur pagalmu)

iepriekš piesakoties:
info@apeirons.lv;
T.: 67299209

Šis materiāls izdots ar Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Latvijas valsts finansiālu atbalstu.

Par materiāla saturu atbild Invalīdu un viņu draugu apvienība "Apeirons"

Sabiedrības integrācijas
fonds

